

Så er det 17. mai igjen, og alle hjerter gleder seg. Hva er det som gjør 17. mai til 17. mai, spør **Gudleiv Forr**.

Til Dovre faller

KOMMENTAREN

Gudleiv Forr

Gudleiv.forr@dagbladet.no

EIDSVOLL (Dagbladet): Da statssekretær i kulturdepartementet, Kjersti Stenseng, åpnet et seminar på Eidsvoll om feiringen av 17. mai, formet hun talen som en hyllest til Grunnloven. Stenseng er også leder av Oppland Arbeiderparti, men 90 år etter at hennes parti forkastet det liberale demokratiet og bekjente seg til rådsrepublikken, istemmer hun det gamle slagordet fra Torgslaget i 1829: «Leve Constitutionen!»

DET ER ROPT mange hurra siden Martin Tranmæl loset Arbeiderpartiet inn i Moskva-internasjonen. Fra 1935 deltok arbeiderne og deres barn i borgernes 17. mai-tog. Men det er bare 50 år siden partiveteranen Jacob Friis omtalte Grunnloven som et gulnet papir. Under 150-årsjubileet for 1814 i 1964 ble Grunnloven knapt nevnt, verken av statsminister (Gerhardsen) eller stortingspresident (Langhelle). Grunnloven var «... en lapp papir i saker som gjelder – høyt elsket, men et rusk i øyet for alle som ikke har nøyet seg med å tilbe», skrev datidas ledende historiker Jens Arup Seip.

I dag er 17. mai blitt toleransens dag. Det er dagen da vi alle er snille, og sier gratulerer med dagen til alle vi treffer. Men dagen har tidvis vært en stridsdag, og så seint som under EU-kampene i 1972 og 1994 ble dagen tatt i bruk også for politiske formål, selv om det knapt preget feiringen.

MEN HISTORIEN om 17. mai er først og fremst en historie om inkludering: Det var borgerskapets sønner som startet det hele. Seinare kom alle de som ikke var med i 1814-demokratiet med: bøndene først, kvinnene så, og fra Nygaardsvolds regjeringdannelse

se også arbeiderne. Dessuten ble det gjort plass for jøder og jesuitter i det norske fellesskapet. Den 2. verdenskrig dempet de politiske motsetningene, Fellesprogrammet ble den politiske plattformen for en tverrpolitisk marsj mot velferdsstaten, og sosialdemokratiet gjorde oss alle til borgere. I de siste åra har innvandrere fra Asia og Afrika utgjort en ny gruppe å inkludere i 17. mai-fellesskapet. Tabeller forsker Pål Ketil Botvar har analysert, viser at det har lyktes i stor grad. Innvandrere aksepterer de samme 17. mai-symbolene og legger det samme i feiringen som etnisk norske.

DET FORTELLER NOE om styrken i inkluderingstrykket at muslimer vifter like iherdig med det korsbaserte norske flagget som alle andre. Det betyr at heller ikke for dem gir det blåhvite korset assosiasjoner til kristendommen, men til nasjonen. En gang spilte kirken en vesentlig rolle i feiringen av 17. mai. Ja, ifølge forsker Svein Ivar Angell gikk statskirken og nasjonen, Det nye testamente og Grunnloven opp i en høyere enhet: Biskop Peter Wilhelm Bøckmann i Nidaros sammenliknet ved 100-årsjubileet i 1914 det norske folk med jødefolket i utlendinghet i Babylon. Gud snakket til nordmenn som til israelerne. Nå snakker knapt Gud denne dagen.

DET ER LETT Å TRO at 17. mai er blitt feiret på samme måte fra første dag. Men den har hatt evne til å tilpasse seg nye tider og nye utfordringer. Symbolene knyttet til dagen, som barna, skolen, gamle hjemmet, korpsene, flagget, pølser og is, er kommet til underveis. Selv bunadene, som jo har lokal og regional symbolikk, blir på denne dagen uttrykk for «det norske».

SLIK VARIERER også temaene for de rituelle talene. I år blir naturligvis stemmeretten for kvinner et sentralt emne. Ved århundreskiftet for 113 år siden var kvindestemmeretten politisk kontro-

FEIRING: 17. mai-tog foran selve symbolet på den norske nasjonen – Eidsvollsbygningen.

Foto: Paul Kleiven / NTB Scanpix

versiell. Det gikk stemmerettstog som alternativt 17. mai-tog gjennom mange byer. Neste år blir det storfeiring, og da kommer Grunnloven til å stå sterkere i sentrum for taler og tog enn på lenge. Det er en naturlig følge av den nye vending i vårt politiske liv i retning individuelle rettigheter etter den lange perioden der likhet og fellesskap var de dominerende politiske verdiene: Grunnloven er individvern. Kan-

skje har vi en fornyet grunnlov 17. mai neste år, skrevet på moderne bokmål og nynorsk, og med menneskerettighetene som nye paragrafer.

SOM NASJONSFEIRING er 17. mai noe for seg selv. Andre får det ikke til å fungere som fellesskapsdag. Dels er dagene elitedager, med folket som tilskuere (Frankrike), dels er de dager for helgener (Irland), dels er de dager for å feire

fordums storhet (Russland), dels er de veteranenes dag (Storbritannia). Og Bosnia-Hercegovina har ingen nasjonaldag.

Vår 17. mai er ikke kommet drivende på ei fjøl. Den er resultat av mange beslutninger gjennom nesten 200 år. I dag er den hevet over diskusjon, men den endres og moderniseres stadig. Og som i 1814 er det viktig akkurat på denne dagen at vi alle er enig og tro til Dovre faller.